

Wat is ethisch en moreel juist in deze casus? Dat is een vraag die leerplichtambtenaren en doorstroomcoaches zich geregeld stellen. Het vernieuwde Moreel Kompas biedt aanknopingspunten voor een beslissing en een passende aanpak in beide beroepspraktijken.

Tekst Susan de Boer **Illustratie** Welmoet de Graaf

Het Moreel Kompas versterkt zo de positie van de leerplichtambtenaar en doorstroomcoach en vergroot het professioneel handelen. In een podcast die half december 2023 online komt, vertellen professionals en ontwikkelaars over nut en noodzaak van het kompas.

Een uitgangspunt voor aandachtig en respectvol handelen. Dat is voor Karin Zwikker, leerplichtambtenaar in Amsterdam, de waarde van het Moreel Kompas. 'Vooral als je te maken hebt met een andere cultuur ben je

je niet altijd bewust van mogelijke gevoeligheden. Het Moreel Kompas maakt helder dat jouw waarden en normen niet voor iedereen in dezelfde mate belangrijk zijn. Stel, jij kwetst mij met een bepaalde uitspraak, en je hebt het niet door, maar ik raak wel geïrriteerd. Die irritatie merk je wel. Dan ben je het gesprek kwijt.' Karin Zwikker hanteert het Moreel Kompas en de daarbij behorende reflectievragen in casuïstiekgesprekken met haar team. 'Zo stellen we de vraag wat iemand raakt in een casus, welke redenen er waren voor een bepaalde keuze, of

vooroordelen misschien een rol gespeeld kunnen hebben. Daarvoor moet je je eigen waarden en normen kennen, dat is belangrijk als je goed wilt aansluiten bij de ouders die je voor je hebt. Je gaat met hen in gesprek over de opvoeding, en dat ligt altijd gevoelig.'

Kernwaarden

Het Moreel Kompas is in opdracht van Ingrado samen met professionals uit het veld ontwikkeld door ethicus Jurja Steenmeijer. 'Het Moreel Kompas is een verzameling van kernwaarden waarvan de

beroepsbeoefenaars zelf zeggen: dit is een leidend principe, hierop baseer ik mijn handelen. Dat betekent niet dat iedere leerplichtambtenaar en iedere doorstroomcoach hetzelfde doet in een bepaalde situatie; je kunt op grond van de kernwaarden tot verschillende keuzes komen. Neem bijvoorbeeld 'onbevooroordeeld' en 'professionaliteit'. De een zal zeggen: "Ik wil zonder oordeel luisteren naar een jeugdige, ik lees het dossier dus niet van tevoren". Een ander zegt: "Ik bereid me goed voor op een gesprek, ik lees dat dossier dus juist wel." Je kunt beide standpunten verdedigen op grond van het Moreel Kompas. Wel gelden de kernwaarden die zijn vastgelegd in het Moreel Kompas voor alle leerplichtambtenaren en doorstroomcoaches. Ze schrijven niet een bepaalde werkwijze voor, maar bieden 'goede redenen' voor het handelen. Zodat maatwerk – ook een kernwaarde – precies past bij de situatie en bij de jongere, maar wel is gebaseerd op uniforme principes. Jurja Steenmeijer: 'Maatwerk is zorgvuldig onderbouwde willekeur.' In de podcast gaan Steenmeijer, Ingrado en de professionals dieper in op de inhoud en de werking van het Moreel Kompas.

ID-kaart

Leerplichtambtenaar Marianne Krempel, werkzaam in de gemeente Etten-Leur, heeft meegewerkt aan de ontwikkeling van het Moreel Kompas en komt ook aan het woord in de podcast. Zij benadrukt het belang van het professioneel kunnen onderbouwen van een keuze. 'Het helpt om woorden te geven aan je keuze, bijvoorbeeld in casusbesprekingen of in verantwoording naar je leidinggevende. Het is transparanter.' Marianne Krempel heeft onlangs met een leerling een foto gemaakt voor een ID-kaart en heeft die

ID-kaart voor hem geregeld, betaald door de gemeente. 'Dit doe ik omdat zijn moeder het financieel niet kan regelen. Dan kun je zeggen: respect voor autonomie is een kernwaarde, als ik het regel ontnem ik de moeder de verantwoordelijkheid. Maar het is wel in het belang van de ontwikkeling van dit kind. Dat is ook een kernwaarde in het kompas.'

*'Maatwerk
is goed
onderbouwde
willekeur'*

Kwaliteitsregister

Het Moreel Kompas is belangrijk voor het goed positioneren van de beroepsgroep in het sociaal domein. 'Organisaties en werkgevers willen dat professionals in het gareel blijven, terwijl er ruimte moet zijn voor een professional om een afweging te maken', zegt Jurja Steenmeijer. 'Met een Moreel Kompas werk je aan een professionele standaard. Zonder zo'n standaard zou willekeur een kans krijgen.' Het Moreel Kompas hangt daarmee ook samen met het Kwaliteitsregister voor het Sociaal Domein (KRSD). Dit kwaliteitsregister omvat kennis, competenties en ethische principes. 'Dat betekent dat je als cliënt erop kunt vertrouwen dat de leerplichtambtenaar die tegenover je zit,

Moreel Kompas 2.0

Het Moreel Kompas is ontwikkeld voor leerplichtambtenaren en doorstroomcoaches en bevat de kernwaarden 1) Ontwikkeling jeugdige, 2) Onbevooroordeeld, 3) Maatwerk, 4) Respect voor autonomie, 5) Transparantie en openheid en 6) Professionaliteit. Daarnaast helpen tien reflectievragen bij het bespreken van de morele aspecten van een casus.

Leerplichtambtenaren zijn uitvoerders van de Leerplichtwet en hebben bovendien te maken met een andere doelgroep dan doorstroomcoaches. Kinderen onder de 16 zijn minder autonoom dan jeugdigen van boven de 16. In de vernieuwde versie van het Moreel Kompas wordt aan deze verschillen tussen de beroepsgroepen recht gedaan.

weet wat ze doet, maar ook dat ze niet je privacy zal schenden bijvoorbeeld', zegt Jurja Steenmeijer. Daarnaast draagt het Moreel Kompas de beroepsgroep op zich te blijven ontwikkelen: 'Houd je deskundigheid op peil' staat er letterlijk in.

Het Moreel Kompas is niet in beton gegoten. 'Het is een werkdocument', zegt Jurja Steenmeijer, 'we horen graag wat wel en niet werkt.' Marianne Krempel: 'Het is een dynamisch instrument. Als blijkt dat bepaalde normen of waarden nooit voorbijkomen, moeten we ons afvragen of we ze nodig hebben.' 🍷

Podcast

In de driedelige podcast 'Moreel Kompas' geven professionals uitleg over de ontwikkeling en het gebruik van het instrument. De podcast en het Moreel Kompas zelf zijn te vinden via

KLIK
HIER